

**A** בס"ד

Intro

Today we will Be"H learn מ"ו דף of עבודה זרה of דף מ"ו.  
Some of the topics we will learn about include:

Whether it is permitted to benefit from the following items that were worshipped:

אילן שנטעו ולבסוף עבדו

A tree that was planted without intent to worship it and was later worshipped;

אבני הר שנדלדלו

Stones that were dislodged from a mountain on their own;

הר ובהמה

Mountains and animals;

זקף ביצה להשתחוות לה

If one set up an egg to bow to it;

זקף לבינה להשתחוות לה

If one set up a brick to bow to it;

יש נעבד במחובר אצל גבוה

Whether items that are attached to the ground and were worshipped, are permitted for use as a קרבן?

**B** And

מכשירי קרבן כקרבן דמו

Whether it is permitted to use them for the מזבח, which merely assists with the קרבן?

יש שינוי בנעבד

Do items that were worshipped and are forbidden to use, become permitted if they undergo significant change?

קולא וחומר לחומר פרכינן

When we have two options, we always make a קל וחומר that teaches a stringency, not a leniency.

האסורין לגבי מזבח

Whether the offspring of an animal forbidden for use as a קרבן are permitted?

The Gemara discusses

נרבעו ולבסוף עיברו

עיברו ולבסוף נרבעו

Whether the animal was first נרבע and then it became pregnant, or the reverse.

הזאות דוחה את השבת

Whether one may sprinkle the water of the פרה אדומה on Shabbos, which is אסור מדרבנן, so that he can partake in the פסח.

**A**

אילן שנטעו ולבסוף עבדו

אבני הר שנדלדלו

הר ובהמה

זקף ביצה להשתחוות לה

זקף לבינה להשתחוות לה

יש נעבד במחובר אצל גבוה

**B**

מכשירי קרבן כקרבן דמו

יש שינוי בנעבד

קולא וחומר לחומר פרכינן

האסורין לגבי מזבח

נרבעו ולבסוף עיברו  
עיברו ולבסוף נרבעו

הזאות דוחה את השבת

1 So, let's review:

The Gemara earlier brought a מחלוקת רבי יוסי בר' יהודה ורבנן whether

אילן שנטעו ולבסוף עבדו

A tree that was planted without intent to worship it and was later worshipped, becomes forbidden or not?

The Gemara now cites a ברייתא:

העכו"ם העובדים את ההרים ואת הגבעות הן מותרין ועובדיהן בסייף

If idolaters worshipped a mountain or hill, the mountain does not become forbidden, while the idolaters are executed by the sword.

However,

ואת הזרעים ואת הירקות הן אסורין ועובדיהן בסייף

If they worshipped grains or vegetables, the grains do become forbidden, and the idolaters are executed by the sword.

The Gemara explains that the Braisa rules that the grains become forbidden, because

רבי יוסי בר' יהודה היא

The Braisa reflects the opinion of רבי יוסי ב"ר יהודה, who says that

נטעו ולבסוף עבדו אסור

Something that was planted and subsequently worshipped is forbidden, because

יש בהן תפיסת ידי אדם

1

From the Gemara earlier ...

מחלוקת רבי יוסי בר' יהודה ורבנן

**אילן שנטעו ולבסוף עבדו**

A tree that was planted without intent to worship it and was later worshipped, becomes forbidden or not?

**העכו"ם העובדים את ההרים ואת הגבעות**

**הן מותרין ועובדיהן בסייף**

If idolaters worshipped a mountain or hill, the mountain does not become forbidden, while the idolaters are executed by the sword.

However,

**ואת הזרעים ואת הירקות**

**הן אסורין ועובדיהן בסייף**

If they worshipped grains or vegetables, the grains do become forbidden, and the idolaters are executed by the sword.

The grains become forbidden, because

**רבי יוסי בר' יהודה היא**

who says that

**נטעו ולבסוף עבדו אסור**

Something that was planted and subsequently worshipped is forbidden, because

**יש בהן תפיסת ידי אדם**

2 The Gemara then cites a related מחלוקת between בני רבי חייא regarding אבני הר שנדלדלו  
 Stones that were dislodged from a mountain on their own:  
 חד אמר אסורות  
 וחד אמר מותרות  
 One opinion holds they are forbidden, while the other opinion holds they are permitted. And the Gemara explains:  
 חד אמר מותרות  
 Because, the stones are like  
 הר ובהמה מותרין  
 Mountains and animals, even if worshipped, remain permitted.  
 Now, we could argue  
 מה להר שכן מחובר  
 Perhaps only a mountain, which is attached to the ground, is permitted, and  
 מה לבהמה שכן בעלת חיים  
 Perhaps only animals, which are alive, remain permitted?

However, we derive this Halachah from the צד השווה, their common characteristic:  
 הר ובהמה  
 אין בו תפיסת ידי אדם ומותר  
 אף הני שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותרין  
 Mountains and animals are not made by people, and always remain permitted. Therefore, these stones, which were not formed by people, are also permitted.

2 The Gemara then cites a related מחלוקת between בני רבי חייא regarding אבני הר שנדלדלו  
 Stones that were dislodged from a mountain on their own:

ומז אמר מותרות  
 ומז אמר אסורות

Because, the stones are like הר ובהמה מותרין  
 Mountains and animals, even if worshipped, remain permitted.

מה לבהמה שכן בעלת חיים  
 Perhaps only animals, which are alive, remain permitted?  
 מה להר שכן מחובר  
 Perhaps only a mountain, which is attached to the ground, is permitted.

However, we derive this Halachah from the צד השווה  
 their common characteristic:


אף הני שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותרין	הר ובהמה אין בו תפיסת ידי אדם ומותר
Therefore, these stones, which were not formed by people, are also permitted.	Mountains and animals are not made by people, and always remain permitted.

3 The Gemara asks, however, that we can differentiate as follows?  
 מה להצד השווה שבהן  
 שכן לא נשתנו מברייתן  
 Mountains and animals have not changed significantly from their original form, while these stones have changed in that they became detached?

The Gemara answers  
 אתיא מבהמה בעלת מום ומהר  
 We derive this Halachah that the stones are מותר from the צד השווה of a blemished animal, which HAS changed, and mountains;

Alternately,  
 מבהמה תמה ומאילן יבש  
 From an unblemished animal and a withered tree, which has changed.

However,  
 חד אמר אסורות  
 Because  
 להכי כתיב שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו  
 דאע"ג דאתיא מדינא להיתרא  
 לא תתיא  
 The Pasuk says to despise זרה. This instructs us not to expound any possible leniencies. Therefore, we do not make this וחומר קל, and the stones are forbidden.

3   
 מה להצד השווה שבהן  
 שכן לא נשתנו מברייתן  
 Mountains and animals have not changed significantly from their original form, while these stones have changed when they became detached?

אתיא מבהמה בעלת מום ומהר  
 We derive this Halachah that the stones are מותר from the צד השווה of a blemished animal, which has changed, and mountains;

Alternately,  
 מבהמה תמה ומאילן יבש  
 From an unblemished animal and a withered tree, which has changed.

However...  
 בני רבי חייא ורבי יוחנן  
 regarding  
 אבני הר שנדלדלו  
 Stones that were dislodged from a mountain on their own:

ומז אמר מותרות אסורות

להכי כתיב  
 שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו  
 דאע"ג דאתיא מדינא להיתרא  
 לא תתיא

The Pasuk says to despise זרה.  
 This instructs us not to expound any possible leniencies.  
 Therefore, we do not make this וחומר קל, and the stones are forbidden.

4 The Gemara seeks to attribute each opinion to their authors, and as a possible proof, cites the following inquiry:  
 בעי חזקיה  
 חזקיה, who was one of ר' חייא's sons, inquired:  
 זקף ביצה להשתחוות לה  
 מהו  
 If one set up an egg to bow to it, does it become forbidden?

The Gemara, at first, assumes  
 להשתחוות לה והשתחוה לה  
 He set it up to bow to it, and indeed bowed to it; and  
 קא מיבעיא ליה  
 הא זקיפתה  
 אי הוי מעשה  
 אי לא הוי מעשה  
 He was inquiring whether setting it up is considered a significant action, and it's forbidden, because it does have תפיסת ידי אדם.

Now, we can infer  
 לא זקף  
 לא מיתסרא  
 If a person did not perform any action, it would certainly be permitted because it does not have תפיסת ידי אדם.

If so,  
 ש"מ  
 בני ר' חייא דשרו  
 We can infer from here that בני ר' חייא hold that it only becomes forbidden if  
 יש בהן תפיסת ידי אדם  
 A person performs an action?

4 *The Gemara seeks to attribute each opinion to their authors*

**בעי חזקיה**  
 חזקיה, who was one of ר' חייא's sons, inquired:  
**זקף ביצה להשתחוות לה**  
**מהו**  
*If one set up an egg to bow to it, does it become forbidden?*

*The Gemara, at first, assumes*  
**להשתחוות לה והשתחוה לה**  
 He set it up to bow to it, and indeed bowed to it; and

*קא מיבעיא ליה*  
**האי זקיפתה**  
**אי הוי מעשה**  
**אי לא הוי מעשה**  
 He was inquiring whether setting it up is considered a significant action, and it's forbidden, because it does have תפיסת ידי אדם.

*Now, we can infer*  
**לא זקף**  
**לא מיתסרא**  
*If a person did not perform any action, it would certainly be permitted because it does not have תפיסת ידי אדם.*

*If so,*  
**ש"מ**  
**בני ר' חייא דשרו**  
*We can infer from here that בני ר' חייא hold that it only becomes forbidden if יש בהן תפיסת ידי אדם a person performs an action?*

5 However, the Gemara rejects this proof:

Perhaps

דהשתחוה לה אע"ג דלא זקפה אסורה

Perhaps חייא בני ר' חייא hold that if he had bowed to it, it would certainly have become forbidden, even without די תפיסת ידי אדם.

And their inquiry is in the case

כגון שזקף ביצה להשתחוות לה

ולא השתחוה לה

They were discussing a case where he only set it up to bow to it, but he did NOT bow to it.

The Gemara however interjects that this cannot be the scenario of their inquiry, because this would be no question;

It depends on the following

מחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא

למאן דאמר

עבודת כוכבים של ישראל אסורה מיד

אסורה

למאן דאמר עד שתיעבד

הא לא פלחה

According to the opinion that a Jew's idol becomes forbidden immediately, it would be forbidden;

According to the opinion that it only becomes forbidden when worshipped, it would be permitted?

5

## דהשתחוה לה אע"ג דלא זקפה אסורה

Perhaps חייא בני ר' חייא hold that if he had bowed to it, it would certainly have become forbidden, even without ידי אדם תפיסת.

And their inquiry is in the case

## כגון שזקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה

They were discussing a case where he only set it up but he did not bow to it.

This cannot be the scenario of their inquiry, because this would be no question;

It depends on the following

## מחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא

למאן דאמר עד שתיעבד הא לא פלחה	למאן דאמר עבודת זרה של ישראל אסורה מיד – אסורה
--------------------------------------	--

According to the opinion that it only becomes forbidden when worshipped, it would be permitted.

According to the opinion that a Jew's idol becomes forbidden immediately, it would be forbidden;

6 Therefore, we must say that their inquiry is in the following scenario:

כגון שזקף ביצה להשתחוות לה  
ולא השתחוה לה

ובא עובד כוכבים והשתחוה לה

He set up the egg to bow to it, but did not, and then an idolater bowed to it.

And the Gemara points out that רב יהודה אמר שמואל ruled in a similar case:

ישראל שזקף לבינה להשתחוות לה  
ובא עובד כוכבים והשתחוה לה

אסורה

If a Jew set up a brick to bow to it, and an idolater bowed to it, it becomes forbidden.

However, their question is that perhaps there is a difference:

לבינה הוא דמינכרא זקיפתה

אבל ביצה לא

או דלמא לא שגא

Perhaps only a brick becomes forbidden, because its setup is noticeable, and so his act is considered significant, or perhaps there is no difference?

The Gemara answers

תיקו

Leaving the matter unresolved.

=====

6

Therefore, we must say that their inquiry is in the following scenario:

כגון שזקף ביצה להשתחוות לה  
ולא השתחוה לה

ובא עובד כוכבים והשתחוה לה

He set up the egg to bow to it, but did not, and then an idolater bowed to it.

The Gemara points out that  
רב יהודה אמר שמואל  
ruled in a similar case:

ישראל שזקף לבינה להשתחוות לה  
ובא עובד כוכבים והשתחוה לה  
אסורה

If a Jew set up a brick to bow to it,  
and an idolater bowed to it,  
it becomes forbidden.

However, their question is  
that perhaps there is a difference:

לבינה הוא דמינכרא זקיפתה  
אבל ביצה לא

או דלמא לא שגא

Perhaps only a brick becomes forbidden,  
because its setup is noticeable,  
and so his act is considered significant,  
or perhaps there is no difference?

תיקו



7 The Gemara records another related inquiry:  
 המשתחוה להר  
 אבניו מהו למזבח  
 If someone bows to a mountain, can the stones be used for  
 the מזבח?

The Gemara explains that this depends on two factors:

1.

יש נעבד במחובר אצל גבוה

או אין נעבד במחובר אצל גבוה

Items that were worshipped while attached to the ground,  
 are permitted for private benefit.

And the question is whether they are forbidden for use as  
 a קרבן, or not?

2.

את"ל יש נעבד במחובר אצל גבוה

מכשיירי קרבן כקרבן דמו

או לא

Even if such items do become forbidden, perhaps this is  
 only for the קרבן itself, but they are permitted to be used  
 for the מזבח which merely assists with the קרבן?

The Gemara answers

ק"ו

ומה אתנן

שמותר בתלוש להדיוט

אסור במחובר לגבוה

An item used as payment for זנות, which is permitted for  
 private use even when detached from the ground, is  
 forbidden to be used for הקדש even if it is attached,

because the Pasuk says

לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב

And

לא שנא תלוש ולא שנא במחובר

The Pasuk does not differentiate between attached or  
 detached items.

If so,

נעבד

שאסור בתלוש להדיוט

אינו דין

שאסור במחובר לגבוה

An item that was worshipped, which IS forbidden for  
 private use when detached, certainly should be forbidden  
 to הקדש even when attached?

7



## המשתחוה להר אבניו מהו למזבח

*If someone bows to a mountain,  
 can the stones be used for the מזבח?*

- 1 -

יש נעבד במחובר אצל גבוה  
 או אין נעבד במחובר אצל גבוה

*Items that were worshipped while attached to the ground,  
 are permitted for private benefit.*

*And the question is whether they are  
 forbidden for use as a קרבן, or not?*

- 2 -

את"ל יש נעבד במחובר אצל גבוה  
 מכשיירי קרבן כקרבן דמו – או לא

*Even if such items do become forbidden,  
 perhaps this is only for the קרבן itself,*

*but they are permitted to be used for the מזבח  
 which merely assists with the קרבן?*

קל וחומר

ומה אתנן

שמותר בתלוש להדיוט  
 אסור במחובר לגבוה

*An item used as payment for זנות,  
 which is permitted for private use even when detached,  
 is forbidden to be used for הקדש even if it is attached,*

*because the Pasuk says*

לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב  
 לא שנא תלוש ולא שנא במחובר

*The Pasuk does not differentiate between attached  
 or detached items.*

IF SO,

נעבד

שאסור בתלוש להדיוט  
 אינו דין שאסור במחובר לגבוה

*An item that was worshipped  
 which IS forbidden for private use when detached,  
 certainly should be forbidden to הקדש  
 even when attached?*







8 The Gemara points out that we could make the inverse קל וחומר:

מה נעבד שאסור בתלוש אצל הדיוט מותר במחובר לגבוה

An item that was worshipped, which is forbidden for private use when detached, is still permitted for הקדש when attached, as the Pasuk says אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם

And

לא שנה להדיוט ולא שנה לגבוה

The Pasuk permits attached items and does not differentiate between private or הקדש use.

If so,

אתנן שמוותר בתלוש להדיוט

אינו דין שמוותר במחובר לגבוה

An item used as payment for זנות, which is permitted for private use when detached, is certainly permitted for הקדש when attached?

The Gemara answers

קולא וחומרא

לחומרא פרכינן

When we have two options, we always make the קל וחומר that teaches a stringency, not a leniency.

Therefore,

יש נעבד במחובר אצל גבוה

If someone bows to a mountain, the stones may not be used for the מזבח.

=====

8

*The Gemara points out that we could make the inverse קל וחומר:*

**מה נעבד שאסור בתלוש אצל הדיוט מותר במחובר לגבוה**

An item that was worshipped, which is forbidden for private use when detached, is still permitted for הקדש when attached,

*as the Pasuk says*

**אלהיהם על ההרים**

*ולא ההרים אלהיהם*

**לא שנה להדיוט ולא שנה לגבוה**

The Pasuk permits attached items and does not differentiate between private or הקדש use.

*If so,*

**אתנן**

**שמוותר בתלוש להדיוט אינו דין שמוותר במחובר לגבוה**

An item used as payment for זנות, which is permitted for private use when detached, is certainly permitted for הקדש when attached?



**קולא וחומרא לחומרא פרכינן**

*When we have two options, we always make the קל וחומר that teaches a stringency, not a leniency.*

*Therefore,*

**יש נעבד במחובר אצל גבוה**

*If someone bows to a mountain, the stones may not be used for the מזבח.*

- 9 The Gemara cites a similar inquiry:  
המשתחוה לקמת חטים  
מהו למנחות  
If someone bows to attached stalks of wheat, can it be used for flour for מנחות?  
And the Gemara explains:  
יש שינוי בנעבד  
או אין שינוי בנעבד  
Do items that are forbidden to הקדש become permitted if they undergo significant change?
- The Gemara cites a ברייתא as proof:  
כל האסורין לגבי מזבח  
ולדותיהן מותרים  
The offspring of an animal forbidden for use as a קרבן are permitted.  
However,  
רבי אליעזר אוסר  
רבי אליעזר holds they are forbidden.

9

**המשתחוה לקמת חטים  
מהו למנחות**

*If someone bows to attached stalks of wheat,  
can it be used for flour for מנחות*

**?**

*And the Gemara explains:*  
**יש שינוי בנעבד  
או אין שינוי בנעבד**

*Do items that are forbidden to הקדש become permitted  
if they undergo significant change?*

*The Gemara cites a ברייתא as proof:*  
**כל האסורין לגבי מזבח  
ולדותיהן מותרים**

*The offspring of an animal forbidden for use as a קרבן  
are permitted.*

*רבי אליעזר  
אוסר*



10 The Gemara explains the מחלוקת:  
 אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא  
 מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו  
 Their Machlokes is in a case where someone first was רובע  
 the animal and then it became pregnant. In this case, Rashi  
 explains,  
 תנא קמא סבר  
 זה וזה גורם מותר  
 ורבי אליעזר סבר  
 זה וזה גורם אסור  
 They are arguing whether an animal is forbidden if only  
 one of its parents was forbidden. ®  
 However,  
 עיברו ולבסוף נרבעו  
 דברי הכל אסורין  
 If someone was רובע a pregnant animal, the fetus also  
 becomes forbidden, because the fetus was also נרבע.

Clearly,  
 אין שינוי בנעבד  
 A significant change, such as a fetus being born, does not  
 permit this prohibition.

However, according to another version, the Gemara  
 differentiates:  
 התם  
 מעיקרא בהמה והשתא בהמה  
 הכא  
 מעיקרא חיטי והשתא קמחא  
 Being born is not considered a significant change,  
 because a fetus is also called an animal. However,  
 grinding wheat into flour is considered a significant  
 change, because wheat and flour are two totally different  
 things.

10 The Gemara explains the מחלוקת:  
 אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא  
**מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו**  
 Their Machlokes is in a case  
 where someone first was רובע the animal  
 and then it became pregnant. In this case...

Rashi explains,  
 תנא קמא סבר ורבי אליעזר סבר  
**זה וזה גורם מותר זה וזה גורם אסור**  
 They are arguing whether an animal is forbidden  
 if only one of its parents was forbidden.

However,  
**עיברו ולבסוף נרבעו דברי הכל אסורין**  
 If someone was רובע a pregnant animal,  
 the fetus also becomes forbidden,  
 because the fetus was also נרבע.

Clearly,  
**אין שינוי בנעבד**  
 A significant change, such as a fetus being born,  
 does not permit this prohibition.

However, according to another version,  
**הכא** **התם**  
**מעיקרא חיטי** **מעיקרא בהמה**  
**והשתא קמחא** **והשתא בהמה**  
 However, grinding wheat into  
 flour is considered a significant  
 change, because wheat and flour  
 are two totally different things.  
 Being born is not  
 considered a significant  
 change, because a fetus  
 is also called an animal.

